

Ylitarkastaja Malviina Vahtera

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Asia: K 6/2026 vp Puoluerahoituksen valvonta 2025 - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Puoluerahoituksen valvonta 2025 - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on (4.5.2026) pyytänyt tarkastusvirastolta lausunnon puoluerahoituksen valvonnan kertomuksesta vuodelta 2025.

Yleistä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista valvottavien yhteisöjen toiminnassa. Tarkastusvirasto on toiminut myös puoluelain tarkoittaman valtionavustuksen valvojana. Valvontatehtävässään tarkastusvirasto on tarkastanut valvottavien tilinpitoa ja varojen käyttöä. Tarvittaessa tarkastusvirasto voi kehottaa valvottavaa täyttämään laista johtuvat velvollisuutensa.

Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella puolerekisteriin merkityt puolueet, puolueiden lähiyhteisöt sekä ne puolueiden piiri- ja naisjärjestöt, jotka mainitaan puoluetukea koskevassa valtionavustuspäätöksessä. Valvottavia puolueita ja yhdistyksiä on yhteensä noin 150–170 kappaletta.

Vuonna 2025 tarkastusvirasto on tarkastanut 61 valvottavan toimintaa. Se on tarkastanut kaikki valtionavustusta saavat puolueet (9), muita puolueita (2) sekä puolueiden piirijärjestöjä (50). Havainnot ovat koskeneet valvottavien toimia vuosilta 2021–2024. Tarkastusvirasto on antanut 26. maaliskuuta 2026 kertomuksen suorittamastaan valvonnasta eduskunnalle.

Päähavainnot vuoden 2025 valvonnasta

Puoluerahoitus

Valvonnassa havaittiin, että vuonna 2025 tarkastetut puolueet ja puolueyhdistykset olivat noudattaneet puoluelain rahoitusta koskevia säännöksiä pääosin hyvin. Tarkastusten aikana havaittiin kuitenkin myös puutteita. Valvottavat eivät olleet ilmoittaneet kaikkea saamaansa ulkopuolista tukea puoluerahoitusvalvonnan ilmoitusrekisteriin. Vuonna 2025 tarkastetut valvottavat lisäsivät aiemmille vuosille (2021–2024) kohdistuneita ajantasaisia ilmoituksia ilmoitusrekisteriin tarkastusten perusteella yhteensä noin 189 000 euron edestä. Tämän lisäksi valvottavat korjasivat ja täydensivät aiemmin tekemiään ilmoituksia sekä ilmoitusten yhteenvetoja tarkastusten aikana. Ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osin oikein ja ne antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot. Tukisuorituksia ilmoitettiin vuosina 2021–2024 tarkastusviraston ylläpitämään ilmoitusrekisteriin kaikkiaan 20,9 miljoonaa euroa.

Tarkastusvirasto ei saanut valvonnan aikana kaikkien valvottavien kirjanpitoa tarkastuksia varten. Neljä valvottavaa ei toimittanut lainkaan kirjanpitoaan tarkastusta varten, ja kolme toimitti sen osittain. Tarkastusvirasto ei siten voinut varmistua kaikkien valvottavien osalta siitä, onko valvottava vastaanottanut tukisuorituksia, joista olisi pitänyt ilmoittaa, tai onko tukea koskevia puoluelain velvoitteita noudatettu. Niissä neljässä valvontakohteessa, jotka eivät toimittaneet

lainkaan kirjanpitoaan tarkastusvirastolle, ei tarkastuksessa saatujen tietojen perusteella ollut aktiivista toimintaa. Niiden kolmen valvottavan osalta, jotka toimittivat kirjanpitonsa osittain, tarkastus suositettiin toimitetun aineiston perusteella. Lisäksi yhden valvottavan tarkastus suoritettiin tiliotteiden perusteella, koska muuta kirjanpitoaineistoa ei ollut tarkastuksen aikana saatavilla.

Puoluelain mukaisia asiakirjoja, tilityksiä ja tietoja puuttui ilmoitusrekisteristä. Valvottavat toimittivat puuttuneita asiakirjoja ja tietoja ilmoitusrekisteriin tarkastusten aikana. Lisäysten jälkeen valvottavat ovat pääosin toimittaneet puoluelain mukaiset asiakirjat ja tiedot ilmoitusrekisteriin tarkastusajanjaksolta. Aineistoja puuttuu edelleen yksittäisiltä piirijärjestöiltä ja yhdeltä pienpuolueelta. Tarkastusvirasto jatkaa kohteiden valvontaa ja pyrkii valvontatoimin varmistamaan, että kaikki puuttuvat aineistot toimitetaan ja julkaistaan ilmoitusrekisterissä.

Valvottavat toimittivat pääosin vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen erittelyt europarlamenttivaaleista ja presidentinvaalista puolerahoitusvalvonnan ilmoitusrekisteriin. Viisi valvottavaa toimitti kokonaan puuttuneen erittelyn vasta tarkastuksen aikana, ja muutamassa erittelyssä havaittiin puutteita.

Vuonna 2025 kaikkia tarkastuksia ei saatu toteutettua suunnitellusti, sillä tarkastusvirasto ei poikkeuksellisesti tavoittanut lainkaan osaa yhden eduskuntapuolueen piirijärjestöistä tarkastusta varten. Puolueen tarkastuksessa saadun tiedon mukaan osassa näistä piirijärjestöistä ei ollut tarvittavia henkilöitä, eikä siksi toimintaa. Tästä syystä kyseiset yhdistykset eivät kyenneet toimittamaan puoluelain edellyttämiä asiakirjoja vuosilta 2023–2024.

Puolueiden valtionavustus eli puoluetuki

Puoluetuki on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan sekä niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Puolueen on käytettävä saamastaan avustuksesta viisi prosenttia puolueen piirijärjestöjen toimintaan ja vastaava viisi prosenttia puolueen naisten poliittiseen toimintaan. Valtioneuvosto myönsi puolueille puoluetukea vuonna 2025 yhteensä 34 393 170 euroa.

Vuoden 2025 valvonnassa todettiin, että puolueilla on ollut asianmukaiset menettelyt eteenpäin siirretyn puoluetuen käytön valvontaan. Puolueet olivat pääsääntöisesti tehneet valtionavustuslain 7 §:n mukaisesti sopimukset vuosien 2021–2024 puoluetuen siirtämisestä omien piirijärjestöjensä, naisjärjestöjensä ja muiden tahojen, kuten osakeyhtiöiden, kanssa. Sopimusmenettelyissä havaittiin valvonnassa vain pienimuotoisia puutteita.

Tarkastuksissa ei havaittu valtionavustuspäätöksen ehtojen vastaista puoluetuen käyttöä yhtä puoluetta lukuun ottamatta. Tarkastuksessa havaittiin, että kyseinen puolue ei ollut täyttänyt valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaista velvoitettaan siirtää viisi prosenttia saamastaan valtionavustuksesta valtionavustuspäätöksessä mainittujen piirijärjestöjen käyttöön. Tarkastuksessa todettiin, että puolueen tulee palauttaa saamastaan valtionavustuksesta 4 085 euroa valtioneuvoston kanslialle. Puolue palautti summan oma-aloitteisesti valtioneuvoston kanslialle.

Puoluetuen sopimusehtoihin on kirjattu vuodesta 2023 alkaen, että puoluetukea saavan tahon tulee varmistua, ettei mitään varoja tai taloudellisia resursseja mene suoraan eikä välillisesti pakoteluettelossa lueteltujen tahojen saataville tai hyödynnettäväksi. Vuoden 2025 valvonnan aikana tarkastusvirasto pyysi kaikilta puoluetukea saavilta valvottavilta selvitystä siitä, miten ne ovat varmistuneet pakotteiden noudattamisesta. Valvottavat olivat pääsääntöisesti tietoisia pakotteista ja toteuttivat toimenpiteitä varmistuakseen siitä, ettei mitään varoja tai taloudellisia resursseja siirry suoraan tai välillisesti pakoteluettelossa lueteltujen tahojen saataville tai hyödynnettäväksi. Useat valvottavat ilmoittivat, että ne tekevät hankintoja pääasiassa kotimaisilta ja yleisesti tunnetuilta tahoilta. Valvottavien näkemysten mukaan myös pankkien toiminta pakotteiden toimeenpanemiseksi vähentää riskiä, että taloudellisia resursseja menisi pakotelistatuille tahoille. Useilla valvottavilla oli myös oma sisäinen ohjeistus, ja ennen hankintojen tekemistä ne olivat myös varmistaneet, ettei sopimuskumppaniin kohdistu pakotteita. Ainoastaan kaksi valvottavaa ei ollut tehnyt lainkaan varmentavia toimenpiteitä, joilla ne olisivat varmistuneet pakotteiden noudattamisesta. Tarkastuksessa saatujen tietojen mukaan ne eivät olleet tietoisia velvollisuudestaan huomioida pakotteet.

Pakotteiden noudattamista selvitettiin tarkastusten aikana myös tekemällä valtionavustusta saaneiden puolueiden ja piirijärjestöjen kirjanpitoon pistotarkastuksia, jotta voitiin varmistua siitä, ettei hankintoja ole tehty pakotelistatuilta tahoilta. Apuvälineenä käytettiin Euroopan komission yllä pitämää pakoteseurantatyökalua (*sanctions tracker*). Yhdenkään valvontakohteen osalta tarkastuksessa ei havaittu hankintoja, jotka olisi tehty pakotelistatuilta tahoilta. Neljän valtionavustuspäätöksessä mainitun piirijärjestön osalta ei voitu varmistua pakotteiden noudattamisesta, sillä ne eivät toimittaneet tarkastusvirastolle kirjanpitoaineistoaan.

Valvontavaltuuksien rajoitukset sekä puoluelain uudistustarpeet

Valvonta ulottuu vain pieneen osaan puolueyhdistyksiä

Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella ainoastaan puolueet, puoluetukea koskevassa valtionavustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia oli vuonna 2024 yhteensä 149. Rajaus jättää valvonnan ulkopuolelle suurimman osan puolueyhdistyksistä. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan valvontatehtävä tulisi laajentaa koskemaan myös paikallisyhdistyksiä.

Ulkopuolisen tuen ilmoitusrajan laskeminen parantaisi puolerahoituksen avoimuutta

Puoluelakiin tehtiin muutoksia ja tarkennuksia, jotka astuivat voimaan 1.7.2025. Niiden myötä erikseen ilmoitettavan tuen raja nousi 1 500 eurosta 2 000 euroon.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan muutos heikentää puolerahoituksen avoimuutta, koska jatkossa yhtä suurempi osuus puolueille ja puolueyhdistyksille annetusta tuesta jää julkisuudelta piiloon. Puoluelain tavoitteena on lisätä puolerahoituksen avoimuutta sekä ehkäistä korruptiota ja epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvaa vaikuttamista puolueiden toimintaan. Mahdollisimman avoin ja läpinäkyvä puolueiden ja puolueorganisaatioiden rahoitus on tärkeää myös äänestäjien poliittisen luottamuksen vahvistamisen kannalta. Ilmoitusrajan nostaminen voi tosiasiallisesti heikentää näiden tavoitteiden saavuttamista.

Tarkastusvirasto on esittänyt jo vaalikaudella 2019–2023 puolue- ja vaalirahoitusvalvonnan uudistukseen tähdänneen parlamentaarisen työryhmän työn yhteydessä, että erikseen ilmoitettavan tuen ilmoitusrajaa tulisi laskea, tai esimerkiksi poistaa kokonaan oikeushenkilöiden osalta. Ehdotus olisi edelleen perusteltua huomioida, koska julkistamisvelvollisuuden kohdistuessa vain oikeushenkilöihin siihen ei liity ongelmia yksityisyydensuojan näkökulmasta. Valvontakäytännön perusteella alarajan laskeminen kuitenkin toisi paljon lisää avoimuutta sekä poliittisen rahoituksen lähteisiin että rahoituksessa esiintyviin sääntöjenvastaisuuksiin. Ja mikä tärkeintä, poliittinen rahoitus olisi näin entistä läpinäkyvämpää.

Vertailutiedot tehostaisivat valvontaa

Velvollisuus toimittaa tietoja puolueiden rahoituksesta koskee ainoastaan valvottavia (eli rekisteröityjä puolueita, puolueiden lähiyhteisöjä ja puoluetukipäätöksessä lueteltuja puolueyhdistyksiä), eikä tarkastusvirastolla ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä vertailutietoja, joista se voisi tarkistaa valvottavien sille toimittamien tietojen ja ilmoitusten oikeellisuuden.

Tarkastusvirasto on nostonut raporteissaan esille rajalliset tietojensaantioikeutensa. Nykytilanteessa tarkastusvirastolla ei ole oikeuksia saada lisätietoja puolueille tukea antaneilta ja palveluita tai tuotteita toimittaneilta tahoilta. Myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ ja eduskunnan tarkastusvaliokunta ovat jo pitkään kiinnittäneet huomiota tarkastusviraston rajallisiin tietojensaantioikeuksiin.

Rajalliset tietojensaantioikeudet voivat muodostua esteeksi valvonnan tehokkaalle toimeenpanolle. Se on myös osaltaan luonut tilanteen, jossa esimerkiksi yksittäisellä mediayhtiöllä voi olla enemmän tietoa puolueiden vaalikampanjojen suuruudesta kuin valvovalla viranomaisella.

Ulkomaisen poliittisen rahoituksen sääntelyä tulisi lisätä

Tarkastusvirasto nosti esille vuonna 2025 puolue- ja vaalirahoituslakien uudistuksen yhteydessä tarpeen ulkomaisen poliittisen rahoituksen lisä sääntelylle. Nykyinen lainsäädäntö ei rajoita, miltä taholta tai kuinka paljon lainaa ehdokas voi ottaa vaalikampanjaansa. Lainsäädäntö ei myöskään rajoita sitä, miltä taholta tai kuinka paljon lainaa puolueorganisaatio voi ottaa vaalikampanjaan tai muuhun poliittiseen toimintaan. Tukisuorituksille on sen sijaan asetettu erilaisia rajoituksia, kuten yksittäisen tukijan antaman tuen katto tai ulkomaisilta tahoilta vastaanotetun tuen rajoitukset.

Nykyisen lainsäädännön perusteella lainaa on mahdollista ottaa esimerkiksi ulkomaiselta yksityishenkilöltä tai ulkomaiselta yritykseltä. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan yksityishenkilöiltä saatuihin lainoihin voi sisältyä suurempi riski siitä, että kyse olisi tosiasiaa tuesta. Yritysten ja etenkin luottolaitosten osalta riski, että tukia peitellään laina järjestelyin, on hieman hallitumpi, koska yritykset toimivat liiketoiminnallisin perustein.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan olisi aiheellista pohtia, tulisiko lainan antajasta säätää vastaavalla tavalla kuin tuen antajasta, ja tulisiko kieltää kokonaan mahdollisuus ottaa lainaa ulkomaisilta tahoilta siihen liittyvien riskien vuoksi. On myös huomioitava, ettei lainarahoitukselle ole asetettu euromääräisiä rajoituksia. Tarkastusvirasto pitää täyskieltoa ulkomaisille lainoille perusteltuna ratkaisuna.

Lisätietoja antaa:

Ylitarkastaja Malviina Vahtera, malviina.vahtera@vtv.fi, 050 476 7949

Valvontapäällikkö Jonna Toivoniemi, jonna.toivoniemi@vtv.fi, 050 574 0192